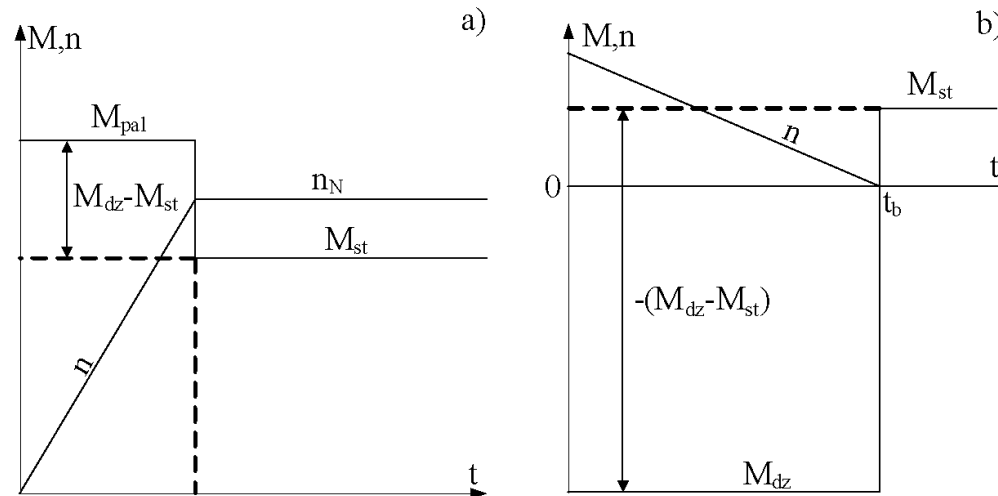

ELEKTRISKĀS PIEDZIŅAS PĀREJAS PROCESI

Elektromehānisko pārejas procesu raksturojumi

Pārejas procesu jēdziens

Par elektriskās piedziņas pārejas procesu (režīmu) uzskata pāreju no viena nostabilizēta stāvokļa uz citu, kad izmainās griešanās frekvence, moments un strāva.

Linearizētas piedziņas pārejas režīmi: a - palaišana; b - bremzēšana

$$M_{din} = M_{dz} - M_{st} = J \frac{d\omega}{dt}$$

$$t = \frac{1}{375} \int_{n_1}^{n_2} \frac{GD^2}{M_{dz} - M_{st}} dn$$

Linearizētas elektriskās piedziņas mehānisko pārejas procesu analītiskais aprēķins

$$\left\{ \begin{array}{l} M_{\text{din}} = M_{\text{dz}} - M_{\text{st}} = \frac{GD_{\Sigma}^2}{375} \cdot \frac{dn}{dt}, \\ M_{\text{dz}} = M_K - \beta n, \\ M_{\text{st}} = M_{\text{st0}} + \beta_{\text{st}} n, \end{array} \right.$$

kur M_K un M_{st0} - dzinēja un mehānisma momenti pie nulles ātruma;

β un β_{st} - attiecīgo mehānisko raksturlīkņu cietības moduļi.

$$\frac{GD_{\Sigma}^2}{375} \cdot \frac{dn}{dt} + (\beta + \beta_{st})n = M_K - M_{st0}$$

$$T_m \frac{dn}{dt} + n = n_{nost}$$

kur $T_m = \frac{GD_{\Sigma}^2}{375(\beta + \beta_{st})}$ - elektriskās piedziņas mehāniskā laika konstante;

$n_{nost} = \frac{M_K - M_{st0}}{\beta + \beta_{st}}$ - nostabilizējusies griešanās frekvence.

$$n = n_{nost} + Ce^{-\frac{t}{T_m}},$$

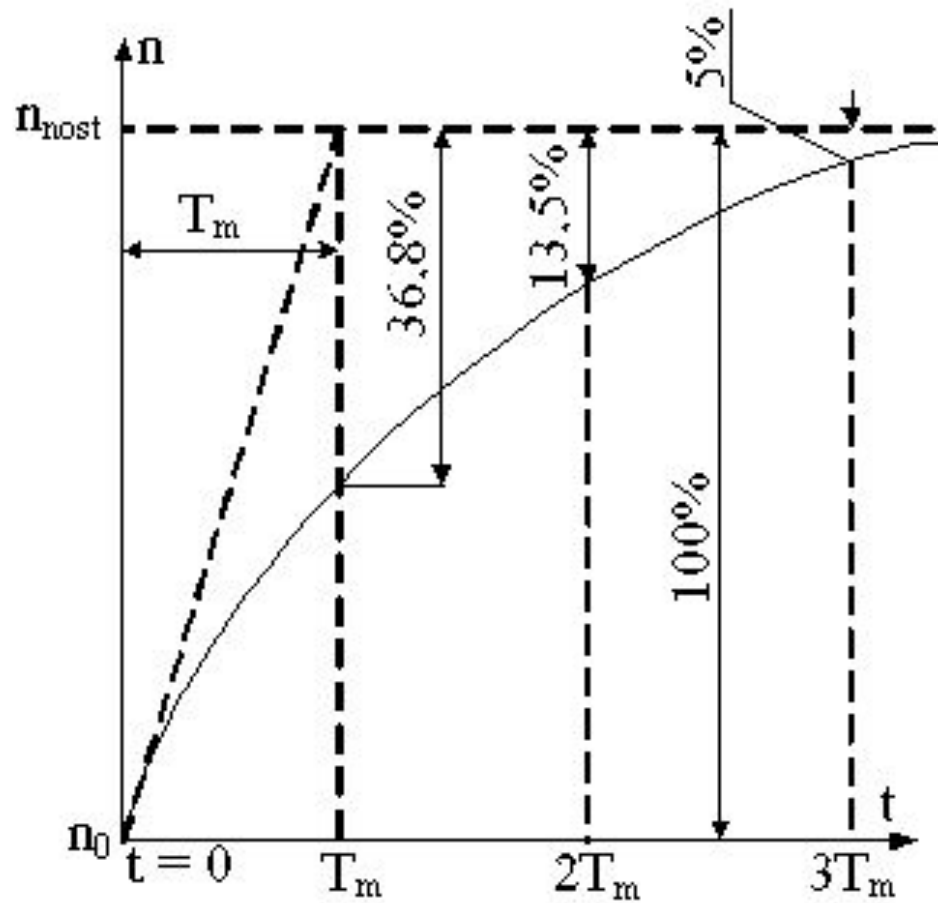
kur C - integrēšanas konstante.

Pie sākuma nosacījumiem, ja $n = n_{sāk}$ $t = 0$, integrēšanas konstante $C = n_{sāk} - n_{nost}$.

Ievietojot C vērtību

$$n = n_{ākst} + (n_{nost} - n_{sāk})e^{-\frac{t}{T_m}}$$

$$M = M_{ākst} + (M_{nost} - M_{sāk})e^{-\frac{t}{T_m}}$$

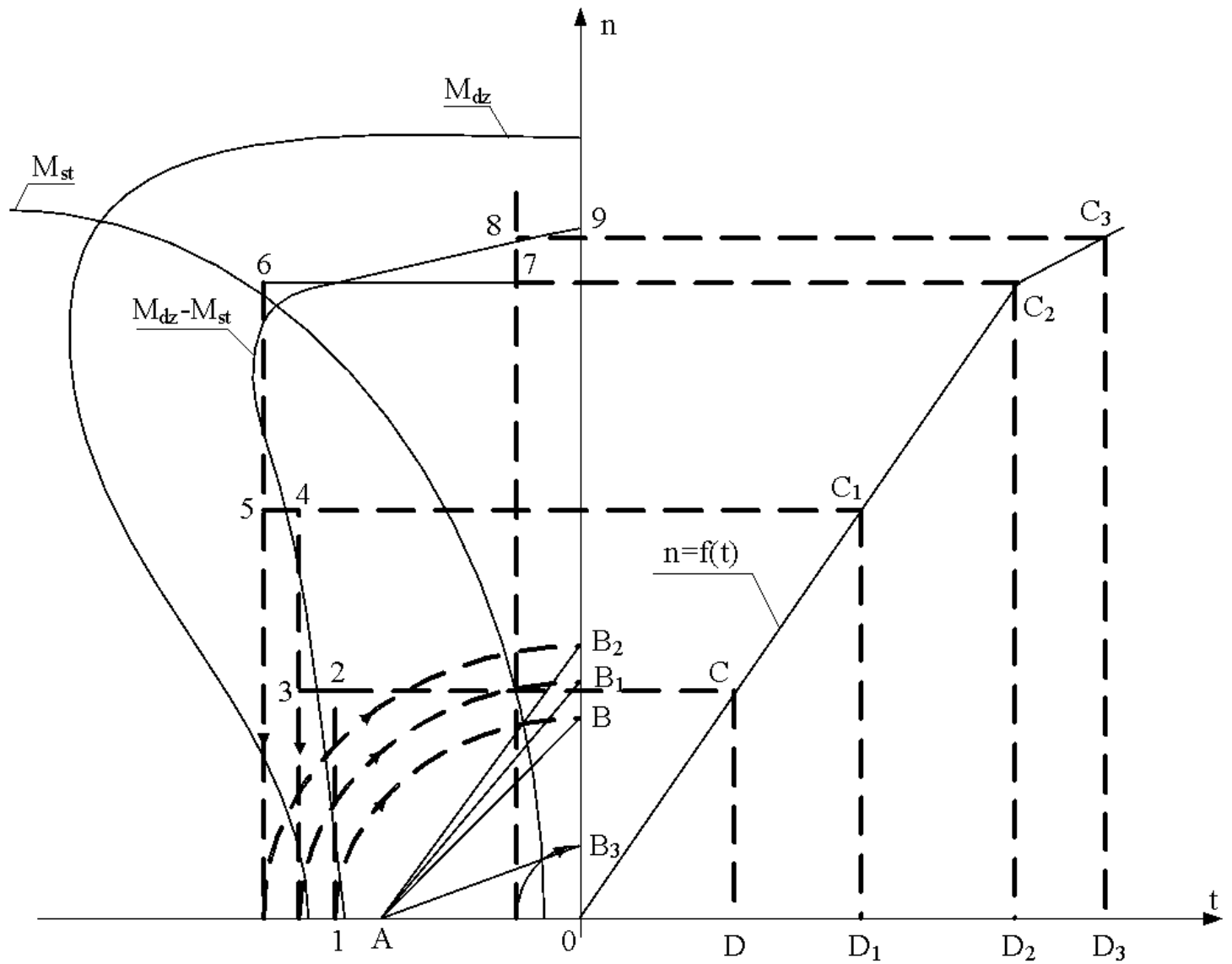
Linearizētas piedziņas griešanās frekvences izmaiņas grafiks, ja $M_{st} = \text{const}$

Piedziņas pārejas procesu aprēķins ar grafisko integrēšanu

$$\frac{M_{dz} - M_{st}}{J} = \frac{\Delta\omega}{\Delta t}$$

vai

$$\frac{M_{dz} - M_{st}}{GD^2/375} = \frac{\Delta n}{\Delta t}$$

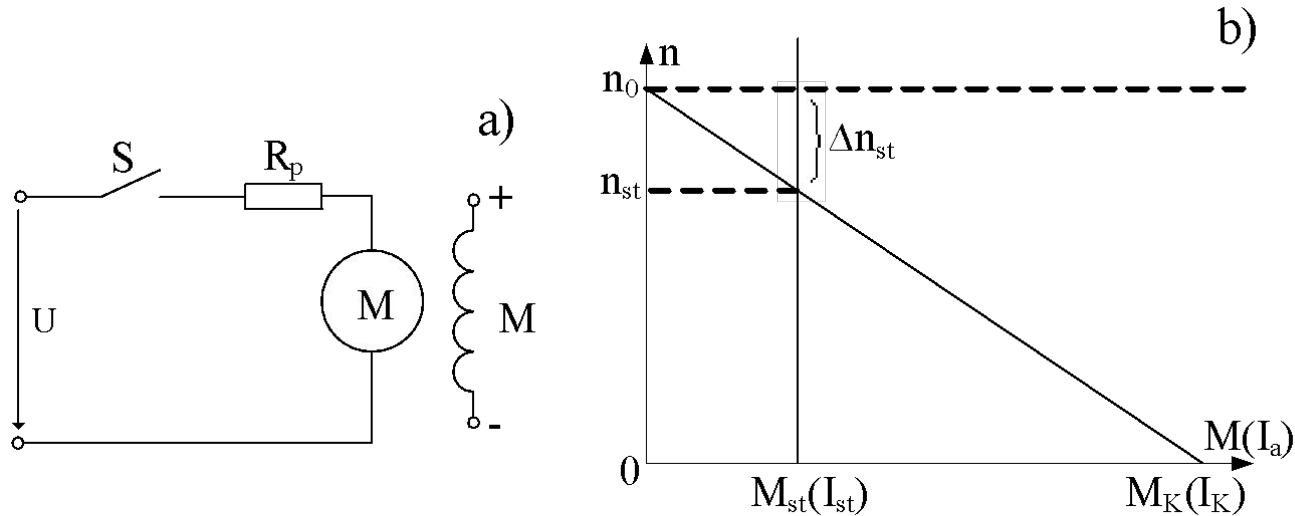
Piedziņas pārejas procesa laika noteikšana izmantojot proporciju metodi

PĀREJAS PROCESI LĪDZSTRĀVAS PIEDZIŅĀ

Pārejas procesi līdzstrāvas piedzinā ar neatkarīgās ierosmes dzinēju

Palaišana

Līdzstrāvas neatkarīgās ierosmes dzinējs:

a - vienkāpes palaišanas shēma, b - mehāniskā raksturlīkne

Elektromehānisko raksturlīkni apraksta ar elektriskā līdzsvara vienādojumu

$$U = E + iR = c_E \Phi n + iR$$

Kustības vienādojumu var uzrakstīt šādi:

$$M = c_M \Phi i = \frac{GD^2}{375} \frac{dn}{dt} + M_{st}$$

$$\frac{U}{c_E \Phi} = n + \frac{GD^2}{375 c_E c_M \Phi^2} \frac{R}{dt} \frac{dn}{dt} + \frac{M_{st} R}{c_E c_M \Phi^2};$$

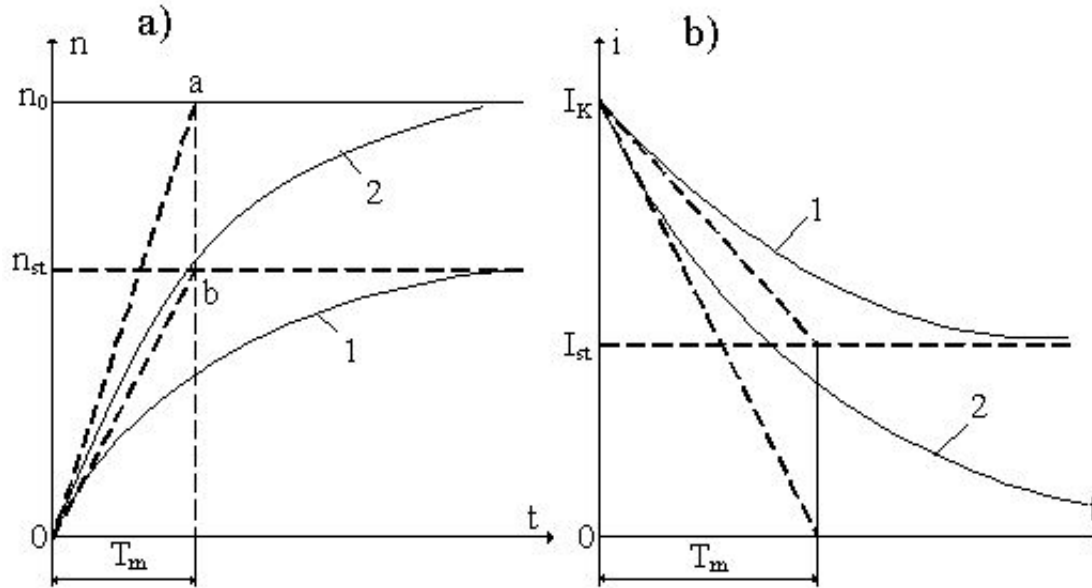
$$n_0 = n + T_m \frac{dn}{dt} + \Delta n_{st},$$

kur $n_0 = U/c_E \Phi$ - ideālās tukšgaitas griešanās frekvence;

$$T_m = \frac{GD^2}{375 c_E c_M \Phi^2} - \text{mehāniskā laika konstante};$$

$\Delta n_{st} = M_{st} R / c_E c_M \Phi^2$ - griešanās frekvences lieluma izmaiņas pretestības momenta M_{st} iedarbības rezultātā.

$$n = n_{st} \left(1 - e^{-\frac{t}{T_m}} \right)$$

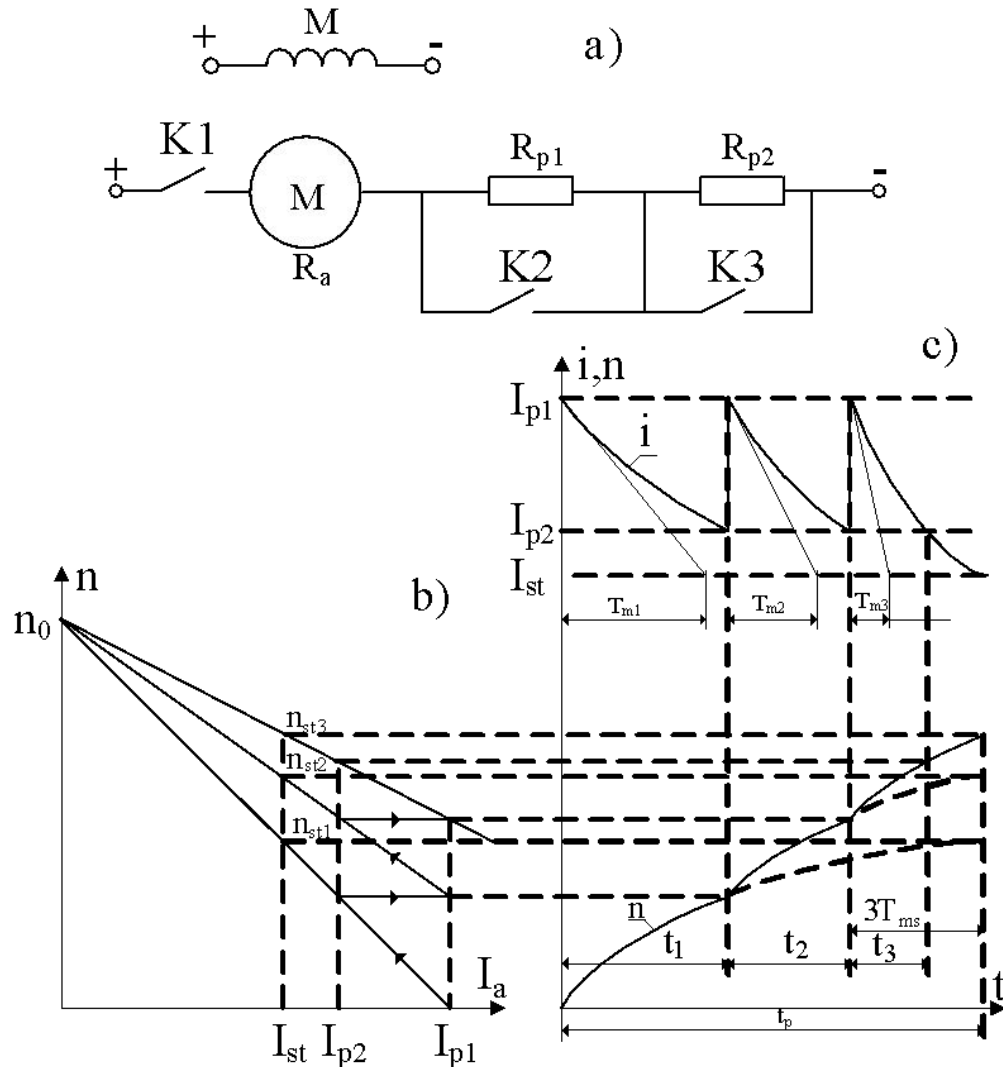

Līdzstrāvas neatkarīgās ierosmes dzinēja vienpakāpes palaišanas raksturlīknes:
 a - $n(t)$; b - $i(t)$; 1 - ar slodzi , 2 - tukšgaitā

$$n = n_0 \left(1 - e^{-\frac{t}{T_m}} \right)$$

$$i = I_{st} + (I_K - I_{st}) e^{-\frac{t}{T_m}},$$

Palaišana ar daudzpakāpju reostatu

Līdzstrāvas neatkarīgās ierosmes dzinēja daudzpakāpju palaišana ar reostatiem:
a -slēguma shēma; b - elektromehāniskās raksturlīknes; c - $n(t)$ un $i(t)$

Laiku, kurā dzinēja enkura strāva izmainās no I_{p1} līdz I_{p2} , nosaka pēc izteiksmes:

$$I_{p2} = I_{st} + (I_{p1} - I_{st})e^{-\frac{t_x}{T_{mx}}},$$

kur t_x - dzinēja palaišanas laiks attiecīgajā pakāpē;

T_{mx} - attiecīgās reostata palaišanas pakāpes mehāniskā laika konstante, kas atkarīga no enkura ķēdes kopējās aktīvās pretestības.

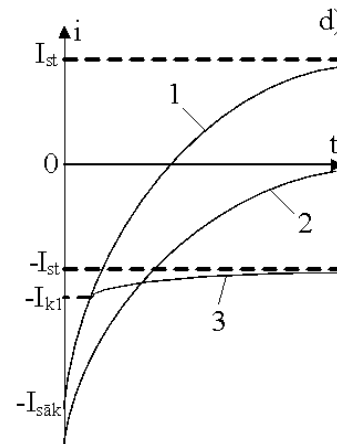
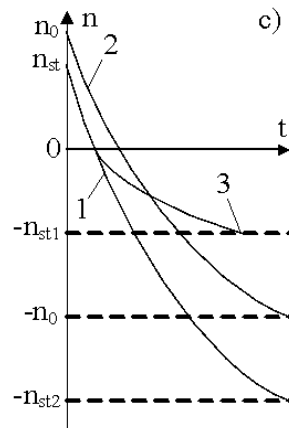
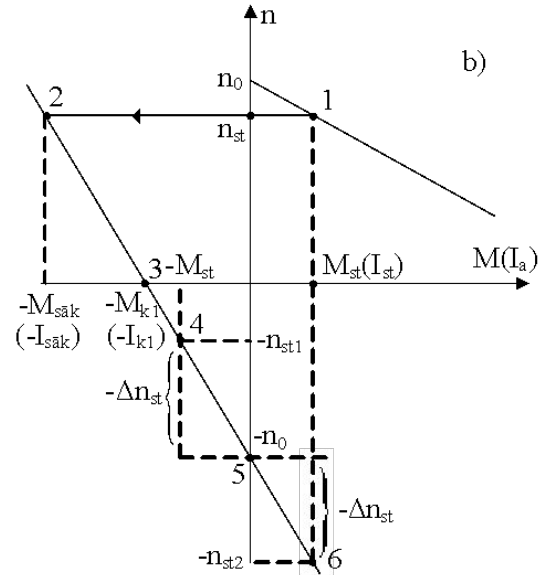
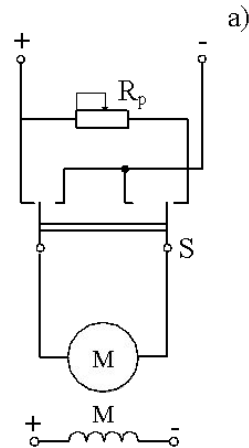
$$t_x = T_{mx} \ln \frac{I_{p1} - I_{st}}{I_{p2} - I_{st}}$$

Katrai nākošai palaišanas pakāpei laiks samazinās $t_1 > t_2 > t_3$. Pēdējās pakāpes laiku ($R_p = 0$ un $I_{sāk} = I_{pr}$) nosaka pēc empīriskas formulas

$$t_3 \approx 3T_{m.dz.}$$

Dzinēja palaišanā ar daudzpakāpju reostatu kopējais laiks ir vienāds ar visu atsevišķo pakāpju laiku summu.

Pretslēguma bremzēšana un reversēšana

Līdzstrāvas neatkarīgās ierosmes dzinēja pretslēguma bremzēšanas un reversēšanas režīmi:
 a - slēguma shēma; b - mehāniskās raksturlīknes; c - reversēšanas diagrammas $n(t)$ aktīva pretestības momenta gadījumā (1), reaktīva (3) un tukšgaitā (2); d - $i(t)$ diagrammas reversēšanas gadījumā

Aktīva pretestības momenta gadījumā $n_{\text{nost}} = -(n_0 + \Delta n_{\text{st}})$, $n_{\text{sāk}} = n_{\text{st}}$ un iegūst:

$$n = -(n_0 + \Delta n_{\text{st}}) + (n_{\text{st}} + n_0 + \Delta n_{\text{st}}) e^{-\frac{t}{T_m}}$$

$$n_{\text{nost}} = -n_0 ; n_{\text{sāk}} = n_0 : \quad n = -n_0 + 2n_0 e^{-\frac{t}{T_m}}$$

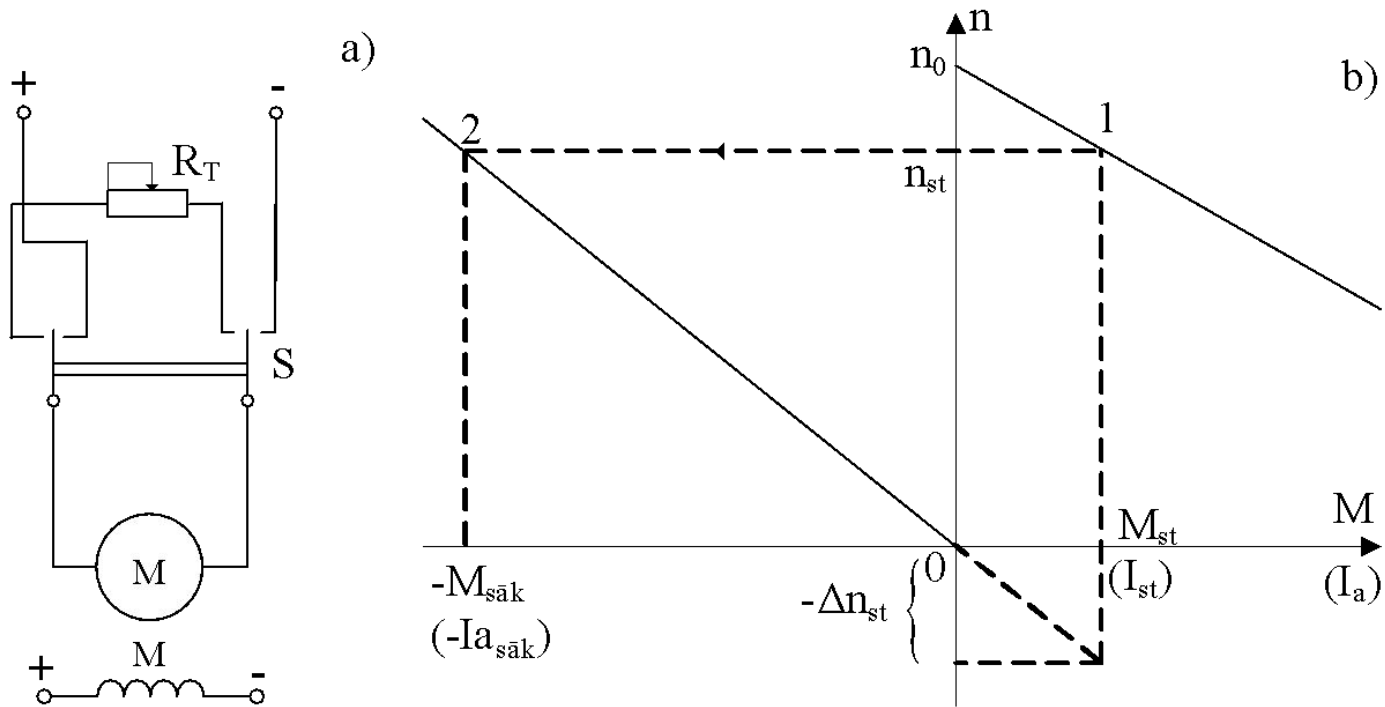
$$i = I_{\text{sāk}} - (I_{\text{st}} + I) e^{-\frac{t}{T_m}}$$

$$\text{kur } I_{\text{sāk}} = (U + c_E \Phi n_{\text{sāk}}) / (R_a + R_p)$$

$$\text{Reversējot tukšgaitā, iegūst } i = -2I_k e^{-\frac{t}{T_m}}$$

Dinamiskā bremsēšana

Līdzstrāvas neatkarīgās ierosmes dzinēja dinamiskā bremsēšana:

a - slēguma shēma; b - mehāniskās raksturlīknes

Dinamiskās bremsēšanas procesu raksturo vienādojumu sistēma:

$$\begin{cases} c_E \Phi n + iR = 0 \\ c_M \Phi i = \frac{GD^2}{375} \frac{dn}{dt} + M_{st} \end{cases},$$

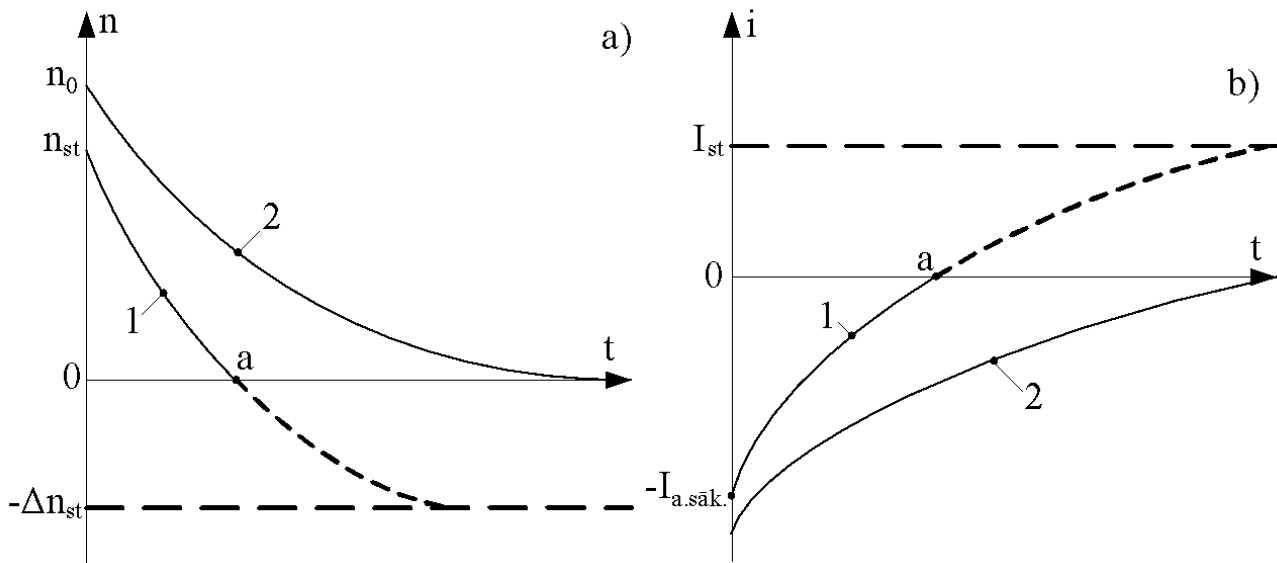
kur $R = R_a + R_T$ - enkura ķēdes aktīvā pretestība.

Ievērojot sākuma nosacījumus ja $t = 0$ un $n = n_{sāk} = n_{st}$ aprēķina $C = n_{sāk} + \Delta n_{st}$,

kur $\Delta n_{st} = M_{st} R / c_E c_M \Phi^2$. Atrisinot un ievietojot C , iegūst izteiksmi

$$n = (n_{sāk} + \Delta n_{st}) e^{-\frac{t}{T_m}}$$

Tukšgaitā, ja $M_{st} = 0$, $\Delta n_{st} = 0$ un $n_{sāk} = n_0$, izteiksme vienkāršojas: $n = n_0 e^{-\frac{t}{T_m}}$

Dinamiskās bremsēšanas pārejas procesa raksturlīknes:

a - $n = f(t)$ pie slodzes (1) un tukšgaitā (2); b - $i = f(t)$ pie slodzes (1) un tukšgaitā (2)

Dzinēja enkura strāvas izmaiņu laikā dinamiskās bremsēšanas režīmā pie norādītajiem sākuma nosacījumiem apraksta izteiksme:

$$i = -(I_{a.sā.} + I_{st})e^{-\frac{t}{T_m}} + I_{st}$$

Bremzēšanas procesa laiks ir: $t_1 = T_m \ln \frac{\Delta n_{sk} + n_{st}}{\Delta n_{st}}$

Dinamiski bremsējot konstanti slogotu dzinēju līdz tas apstājas $n_1 = 0$, pārejas procesa laiku nosaka pēc vienkāršotas izteiksmes:

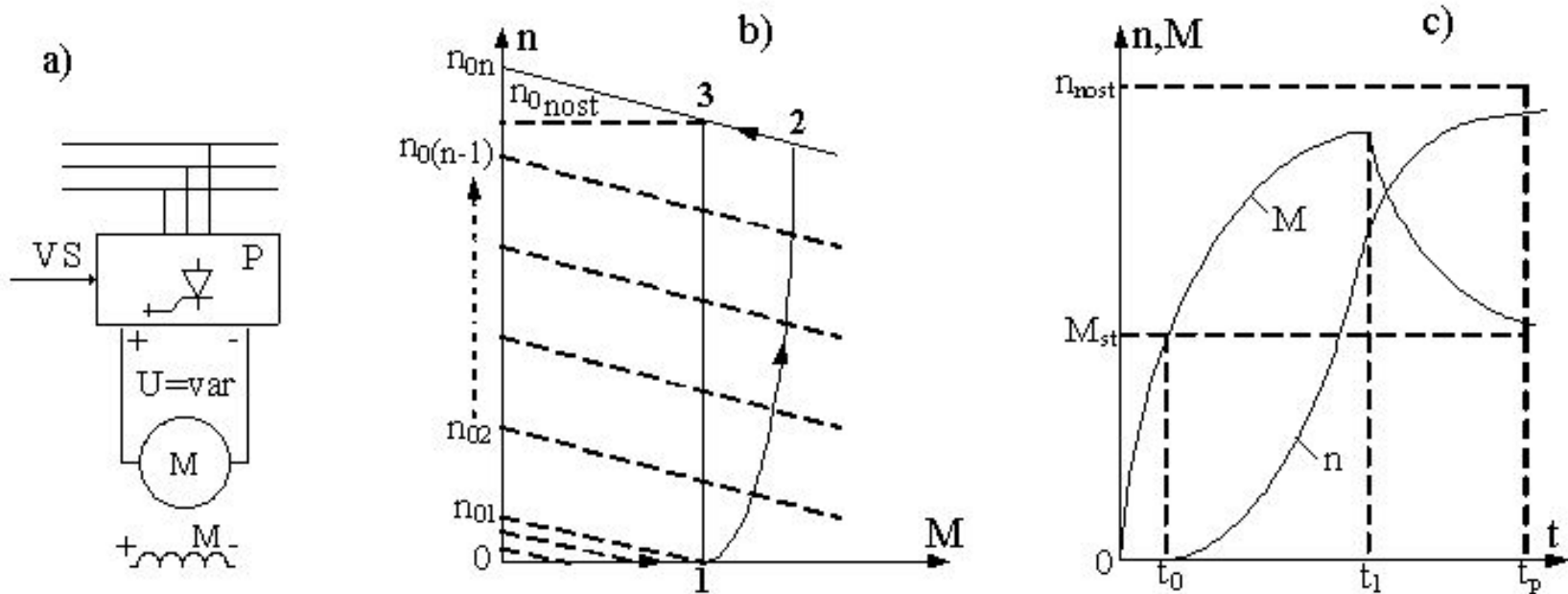
$$t_T = T_m \ln \frac{\Delta n_{sk} + n_{st}}{\Delta n_{st}}$$

Ja bremsējam dzinēju tukšgaitā pie nosacījuma, ka $I_{st} = 0$, $\Delta n_{st} = 0$, tad pieņemts

bremzēšanas laiku noteikt kā

$$t_T \cong 3T_m$$

Pārejas procesi līdzstrāvas piedzinā ar pusvadītāju pārveidotāju

Līdzstrāvas piedziņas palaišana ar pusvadītāju pārveidotāju:

a- slēguma shēma; b - dinamiskā raksturlīkne; c - $n = f(t)$, $M = f(t)$

$$n = \varepsilon_p t - T_m \varepsilon_p \left(1 - e^{-\frac{t}{T_m}}\right), \quad \varepsilon_p = \frac{U_{p.N}}{c_E \Phi t_p}$$

$$M = M_{st} + \frac{GD^2}{375} \varepsilon_p \left(1 - e^{-\frac{t}{T_m}}\right).$$